

Załącznik

*do Uchwały Nr XXI-172-12
Rady Miejskiej w Andrychowie
z dnia 29 marca 2012r.*

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W LATACH
2012-2014**

SPIS TREŚCI

I.	Uwagi ogólne	3
I.I	Podstawa prawna programu.....	3
I. II	Główne założenia programu	3
II.	Diagnoza sytuacji rodzin na terenie Gminy Andrychów.....	4
II.I	Analiza niektórych ogólnie występujących zjawisk, które mają wpływ na funkcjonowanie rodzin.....	5
II.I.I	Bezrobocie w Gminie	5
II.I.II	Eurosieroctwo w Gminie Andrychów	7
II.II	Dane instytucji działających w Gminie Andrychów na temat interwencji i rodzaju pomocy niesionej rodzinie.....	9
II.III	Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Andrychowie.....	11
II.IV	Działalność Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Andrychowie	13
II.V	Działalność Ośrodka Wspierania Rodziny w Andrychowie – Świetlicy Terapeutycznej.....	13
III.	Wnioski i założenia merytoryczne programu	14
IV.	Adresat programu.....	15
V.	Podmioty uczestniczące w realizacji programu	16
VI.	Cele programu.....	16
VII.	Realizacja programu.....	18
VIII.	Źródła finansowania programu.....	19
IX.	Ewaluacja i sprawozdawczość	20

I. UWAGI OGÓLNE

Do zadań własnych gminy określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny.

I.I Podstawa prawna Programu.

Art.176 pkt 1, art. 179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.).

I.II Główne założenia Programu.

1. Zapobieganie kryzysowi rodziny, którego konsekwencją jest zabieranie dziecka z domu;
2. Zintegrowanie działań instytucji i organizacji w zakresie wspierania rodziny w utrzymaniu wystarczająco dobrych warunków opieki, wychowania i nabycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie danej rodziny;
3. Wspieranie danej rodziny jest prowadzone za jej zgodą i z aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego;
4. Praca z rodziną odbywa się również z chwilą, kiedy zostaną zabrane z niej dzieci. W takiej sytuacji ma ona na celu przywrócenie w rodzinie funkcji opiekuńczo –wychowawczych.

II. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN NA TERENIE GMINY ANDRYCHÓW

Rodzina to naturalne środowisko, w którym jej członkowie mają możliwość wzajemnego zaspokajania swoich potrzeb, a dzieci otoczone indywidualną opieką mogą się prawidłowo rozwijać.

Dla całokształtu wychowania dzieci ważne jest, aby rodzina pełniła szereg ważnych funkcji:

1. zaspokajała podstawowe, zarówno biologiczne, jak i psychologiczne ich potrzeby, m.in. poczucie bezpieczeństwa, przynależności, miłości i uznania,
2. kultywowała i przekazywała im system wartości, normy postępowania i wzorce zachowania w życiu codziennym,
3. pełniła funkcje socjalizacyjne, poprzez uczenie współdziałania i współpracy w grupie oraz pełnienia ról społecznych,
4. przygotowywała do odpowiedzialnego, dorosłego życia.

W rodzinie dokonuje się najważniejsza część procesu wychowawczego.

Nie wszystkie rodziny na terenie Gminy Andrychów realizują funkcje rodziny w takim stopniu, by dzieci miały stworzone optymalne warunki osobowego rozwoju. Wiele rodzin to rodziny dysfunkcyjne, w których jedna lub kilka funkcji nie jest prawidłowo realizowana. W rodzinach pojawiają się trudności w ich realizacji na skutek **czynników zewnętrznych**, takich jak m. in. bezrobocie, niskie płace, wzrost kosztów utrzymania i kształcenia, utrata zdrowia, rozłąka ze względu na pracę za granicą itp.

Gminę zamieszkują również rodziny, w których źródło dysfunkcyjności tkwi w wielu czynnikach odnoszących się do właściwości osobowościowych członków rodziny. Cechują je zachowania o charakterze

nieprzystosowania społecznego, nałogi, przestępczy styl życia, brak respektowania norm moralnych i społecznych, brak odpowiedzialności, a także zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo – wychowawczych. Często negatywne wzorce funkcjonowania rodziny przekazywane są z pokolenia na pokolenie.

II.I Analiza niektórych ogólnie występujących zjawisk, które mają wpływ na funkcjonowanie rodzin

II.I.I Bezrobocie w Gminie Andrychów

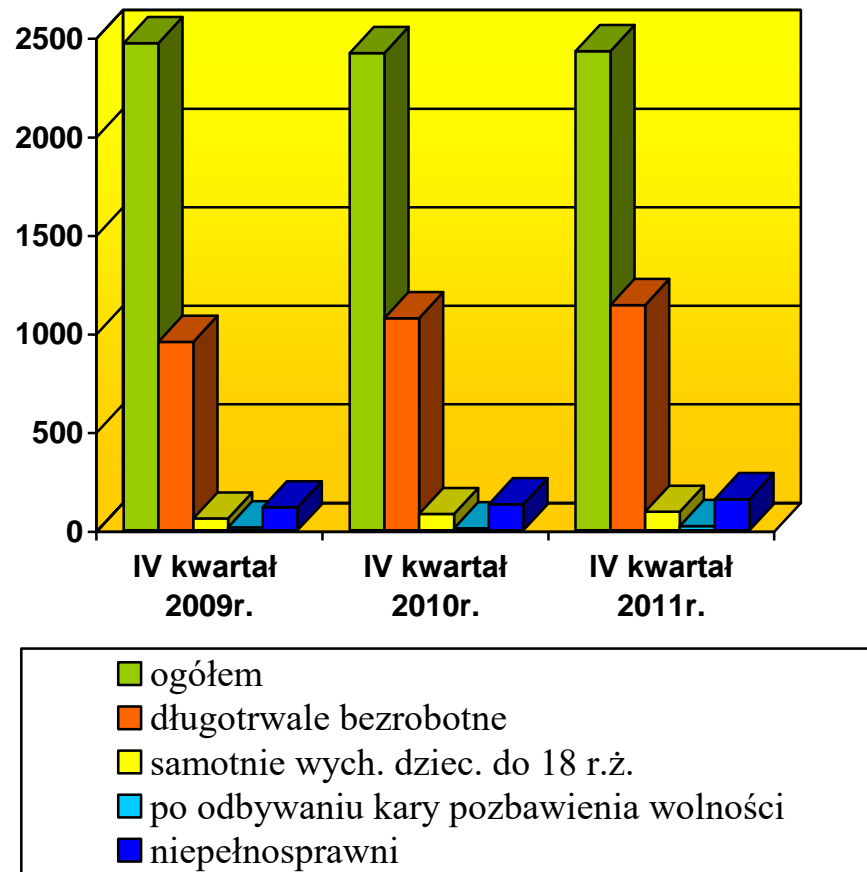
Tabela 1 Porównanie stanu bezrobocia w Gminie Andrychów za ostatni kwartał trzech ostatnich lat z uwzględnieniem niektórych kategorii osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Dane za:	ogółem	długotrwale bezrobotne	samotnie wych. dziec. do 18 r.ż.	po odbywaniu kary pozbawienia wolności	niepełnosprawni
IV kwartał 2009r.	2472	956	60	16	117
IV kwartał 2010r.	2421	1076	83	11	132
IV kwartał 2011r.	2431	1143	94	22	158

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach zamieszczone na stronie internetowej: <http://up.wadowice.pl/urząd/statystyki.html>

Analizując powyższe dane zauważa się **tendencję wzrostową liczby osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy** jak osoby długotrwale bezrobotne.

Wykres. Bezrobocie na terenie Gminy Andrychów na przestrzeni 3 lat.

Źródło. dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach zamieszczone na stronie internetowej: <http://up.wadowice.pl/urząd/statystyki.html>

Z badań naukowych wynika, że długotrwałe bezrobocie pociąga za sobą wiele negatywnych skutków społecznych, przede wszystkim psychologicznych dla osób oraz rodzin nim dotkniętych.¹

¹ Problemy Higieny i Epidemiologii 2008 (źródło: <http://www.phie.pl>)

II.I.II Eurosieroctwo w Gminie Andrychów

Sytuacja ekonomiczna i trudności w znalezieniu pracy skłaniają mieszkańców do migracji zarobkowych. *„Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie analizując aktualne kwestie społeczne oraz realizując zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej (art. 15 ust.4,5,6) podjął się badań dotyczących analizy zjawiska „eurosieroctwa” na terenie Gminy Andrychów. Spośród 15 zdiagnozowanych szkół w Gminie we wszystkich z nich zjawisko migracji zarobkowych jest znane.*

*W miesiącu czerwcu 2009 roku badaniami objęto 2 szkoły podstawowe, 2 gimnazja, 7 zespołów szkół samorządowych oraz 4 szkoły ponadgimnazjalne. We wszystkich typach szkół uczniowie doświadczający migracji zagranicznej rodziców stanowili 475 osób. W roku szkolnym 2008/2009 do szkół podstawowych i gimnazjów na terenie Gminy Andrychów uczęszczało łącznie 5681 uczniów z czego 382 uczniów pochodziło z rodzin migracyjnych, stanowili oni **6,72%** całej populacji. Spośród ogółu dzieci pochodzących z rodzin migracyjnych najliczniej były reprezentowane szkoły podstawowe (**57%**) następnie szkoły gimnazjalne (**24%**) i szkoły ponadgimnazjalne (**19%**). Przedstawione dane zatem wskazują wyraźnie, iż dzieci w wieku od 6 do 12 lat oraz w wieku od 12 do 15 lat najczęściej doświadczają migracji zarobkowej rodziców.(...)”²*

²

Barbara Sordyl: „Analiza zjawiska „eurosieroctwa” w gminie Andrychów - wyniki badań”.

Tabela 2 Konsekwencje migracji zagranicznych rodzin

POZYTYWNE KONSEKWENCJE		NEGATYWNE KONSEKWENCJE	
<i>poprawa dotychczasowej sytuacji materialnej</i>	93%	<i>problemy emocjonalne, poczucie osamotnienia, chwiejność uczuć</i>	70%
<i>większa samodzielność kobiet i mężczyzn w czynnościach i rolach dotychczas pełnionych jedynie przez drugiego współmałżonka</i>	1%	<i>problemy wychowawcze</i>	10%
<i>większa samodzielność dziecka/ucznia w pełnieniu różnych ról społecznych</i>	6%	<i>problemy z nauką</i>	10%
<i>rozszerzenie szans edukacyjnych uczniów</i>	1%	<i>obniżona frekwencja</i>	7%
<i>kontakt rodziny z elementami kultury kraju czasowego pobytu rodzica</i>	0%	<i>demoralizacja</i>	3%

Źródło: Analiza zjawiska „eurosieroctwa” w gminie Andrychów - wyniki badań

Wskazane negatywne konsekwencje migracji zarobkowych rodzin mogą stać się głównym punktem wyjścia do opracowania strategii zaradczych określonych instytucjach pomocowych³.

We wrześniu 2011r. na zlecenie Ośrodka Wspierania Rodziny w Andrychowie opracowany został „**Raport: Analiza ankiet dotycząca zagrożeń i postaw młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów Gminy Andrychów**”⁴. W posumowaniu Raportu stwierdza się, iż: (...)nadzór wychowawczy nie jest w nich (rodzinach) właściwy czy pełny, a pedagogizacja ogranicza się w głównej mierze do nieskutecznego dydaktyzmu.” Wskazuje również na (...) kryzys rodzinny spowodowany

³ tamże

⁴ Leszek Kucharski: Raport. Analiza ankiet dotycząca zagrożeń i postaw młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów Gminy Andrychów (s. 23)

*brakiem miejsc pracy czy zarobkowa migracją(...) i nieimponujący procent towarzyszenia ludzi dorosłych we wkraczaniu przez uczniów niełatwą realność (...) jako czynniki wpływające na wejście uczniów w obszar zagrożenia uzależnieniami. Autor **Raportu** wskazuje na konieczność zintegrowania wszystkich kompetentnych instytucji i podmiotów szkoły na działania profilaktyczne (...) oraz zwiększenia zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i rodzicom ⁵.*

II.II Dane instytucji działających w Gminie Andrychów na temat interwencji i rodzaju pomocy niesionej rodzinie

Tabela 3 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z terenu Gminy Andrychów

<u>Rodzaje rodzin</u>	2009	2010	2011
spokrewnione	5	7	8
niespokrewnione	4	0	3
zawodowe wielodzietne	4	4	14
pogotowia rodzinne	0	1	10
Razem	13	12	35

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na temat rodzin zastępczych z terenu Gminy Andrychów.

⁵

Tamże (s.24-25)

Tabela 4 Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Gminy Andrychów

<u>Rodzaje rodzin</u>	2009	2010	2011
spokrewnione	20	24	25
niespokrewnione	17	18	18
zawodowe wielodzietne	5	6	7
pogotowia rodzinne	1	2	3
Razem	43	50	53

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na temat rodzin zastępczych z terenu Gminy Andrychów.

Tabela 5 Liczba dzieci z terenu Gminy Andrychów umieszczonych w Placówkach Opiekuńczo- Wychowawczych

2009	2010	2011
5	1	6

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na temat rodzin zastępczych z terenu Gminy Andrychów.

Tabela 6 Dane Komisariatu Policji w Andrychowie

Działania	Rok 2010	Rok 2011
Ogółem przeprowadzonych interwencji domowych,	897	824
w tym dotyczących przemocy w rodzinie (liczba Niebieskich Kart).	68	93
Ogółem pokrzywdzonych,	168	169
w tym:	83	88
- kobiet		
- mężczyzn	7	20
- dzieci	78	61
Ogółem nietrzeźwych sprawców przemocy	53 (w tym Izba Wytrzeźwień: 48 mężczyzn , 1 kobieta)	65 (w tym Izba Wytrzeźwień: 57 mężczyzn , 4 kobiety)

Źródło: Dane Policji na temat interwencji domowych

II.III Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Andrychowie

W 2011 roku świadczeniami z pomocy społecznej niezależnie od rodzaju i form objęto 3 494 rodzin tj. 11 181 osób co stanowi 25,5% mieszkańców Gminy Andrychów. W 2011 roku mieszkańcy Gminy Andrychów skorzystali z następujących form pomocy świadczonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie:

- praca socjalna – 141 osób
- poradnictwo specjalistyczne (prawne psychologiczne, pedagogiczne)- 718 osób
- zasiłki stałe - 108 osób
- zasiłki okresowe - 6 48 świadczeń oraz zasiłki okresowe w ramach POKL - 149 świadczeń
- zasiłki celowe-756 świadczeń oraz zasiłki celowe w ramach POKL- 166 świadczeń

- dożywianie dzieci- 347 dzieci
- Kuchnia Brata Alberta – 604 osób
- hostel – 19 osób
- domy pomocy społecznej dla dzieci – 1 osoba
- dodatki mieszkaniowe - 1 049 osób
- zasiłki rodzinne z dodatkami - 4 299 osób
- fundusz alimentacyjny – 418 osób
- stypendia i zasiłki szkolne – 278 uczniów

Tabela 7 Przesłanki uzasadniające przyznanie pomocy osobom lub rodzinom

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>
Ubóstwo	354	954
Bezrobocie	298	901
Niepełnosprawność	236	522
Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	43	126
Długotrwała lub ciężka choroba	211	438
Rodziny niepełne	63	202
Rodziny wielodzietne	74	427
Przemoc w rodzinie	43	250
Potrzeba ochrony macierzyństwa	2	6
Alkoholizm	96	245
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	11

Źródło: Sprawozdanie z działalności OPS

II.IV Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Andrychowie

W roku szkolnym 2010/2011 zostało objętych opieką 1390 dzieci Gminy Andrychów z tego 10 dzieci z rodzin zastępczych.

Do głównych problemów zgłaszanych w PPP należą: sprawy rozwodowe, rozbite rodziny, problemy wychowawcze z małymi dziećmi, problemy okresu dorastania, uzależnienie od komputera, przemoc rówieśnicza, konflikty rówieśnicze, przemoc w rodzinie, problemy alkoholowe w rodzinie, eurosieroctwo, zaburzenia emocjonalne, zaburzenia nerwicowe.

II.V Działalność Ośrodka Wspierania Rodziny w Andrychowie – Świetlicy Terapeutycznej

Aktualnie w rocznym programie terapeutycznym Świetlicy uczestniczy 34 dzieci i ich rodziny. W 2011r. z oferty Świetlicy Terapeutycznej skorzystało 157 dzieci z Gminy Andrychów, z czego 57 stanowili wychowankowie Świetlicy, pozostała część to dzieci, które korzystały z oferty zimowej i wakacyjnej.

Są to głównie rodziny wieloprotblemowe, w których zdiagnozowano następujące obszary do pracy:

- ✓ problemy alkoholowe – 20
- ✓ samotnie wychowujący rodzic - 16
- ✓ przemoc domowa - 12
- ✓ przewlekła choroba rodzica (m.in. choroby psychiczne i somatyczne) – 8
- ✓ brak umiejętności wychowawczych – **16**
- ✓ kryzysy rodzinne – rozstania rodziców, śmierć rodzica, problemy finansowe, nagła utrata pracy -**19**

- ✓ brak dostatecznej opieki ze względu na potrzebę pełnej dyspozycyjności zawodowej lub długotrwałe przebywanie poza miejscem zamieszkania – eurosieroctwo - 2

III. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA MERYTORYCZNE PROGRAMU

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż sytuacja rodzin stojących przed problemami, z którymi samodzielnie nie potrafią, bądź też nie są w stanie sobie poradzić wymaga systematycznych i zintegrowanych działań. Na poziomie wszystkich instytucji przedstawionych w diagnozie widać powtarzające się w rodzinach rodzaje dysfunkcji, które w połączeniu z czynnikami o charakterze globalnym, jak bezrobocie czy zjawisko migracji i wynikającego z tego „eurosieroctwa” odbijają się ujemnie na funkcjonowaniu i losach zarówno członków tych rodzin, jak i całej naszej społeczności.

Do Samorządu Gminy i instytucji zajmujących się edukacją, zdrowiem, profilaktyką zagrożeń oraz bezpieczeństwem, w tym także socjalnym oraz społeczności lokalnej należy tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania rodziny - *podstawa prawna: Art. 176 ust. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.*

W związku z uchwaleniem nowej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012r., zmienia się struktura działań na rzecz rodziny. Wiele zadań zawartych w niniejszym programie obecnie jest realizowana w ramach statutowych zadań instytucji i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej. W związku z tym zakłada się:

1. Zintegrowanie działań w zakresie wspierania rodziny oraz dostosowanie istniejących zasobów na potrzeby realizacji ustawy o pieczy zastępczej i wspieraniu rodziny;
2. Diagnozę jakości funkcjonowania rodziny - jej potencjału i zagrożeń. Jest to krok, który nada indywidualny kierunek dalszej pracy z rodziną nad rozwojem jej mocnych stron, wykorzystaniem szans oraz zminimalizowaniem zagrożeń;
3. Zindywidualizowany charakter działań i zespołowa realizacja zadań przez instytucje i organizacje specjalizujące się w udzielaniu pomocy rodzinom i dzieciom oraz społeczność lokalną;
4. Założeniem docelowym jest utrzymanie stanu pożądanego i nabycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie danej rodziny.

IV. ADRESAT PROGRAMU

Na podstawie powyższej diagnozy działania Programu obejmować będą:

- rodziny:
 - ✓ bezradne i niewydolne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zwłaszcza niepełne lub wielodzietne,
 - ✓ przeżywające kryzysy (m.in. z powodu niskiego statusu materialnego, występującej ciężkiej i/lub długotrwałej choroby lub niepełnosprawności członka rodziny),
 - ✓ zagrożone rozpadem, demoralizacją,
 - ✓ rodziny z problemem przemocy i/lub uzależnienia,
- dzieci i młodzież:
 - ✓ z rodzin dotkniętych kryzysem, z rodzin dysfunkcyjnych,
 - ✓ przejawiająca trudności wychowawcze.

V. PODMIOTY UCZESTNICZĄCE W REALIZACJI PROGRAMU:

Tabela 8 Instytucje samorządowe i organizacje pozarządowe

Instytucje rządowe i samorządowe	Organizacje pozarządowe
1. Burmistrz Gminy Andrychów 2. Rada Miejska 3. Ośrodek Pomocy Społecznej 4. Ośrodek Wspierania Rodziny 5. Placówki oświatowe 6. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna 7. Powiatowy Urząd Pracy 8. Policja 9. Straż Miejska 10. Zespoły Opieki Zdrowotnej, 11. Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Andrychowie, 12. Centrum Kultury i Wypoczynku 13. Sąd Rejonowy	1. Parafie 2. PCK 3. Andrychowskie Stowarzyszenie Trzeźwości Klub Integracji Społecznej „Watra” 4. Andrychowskie Stowarzyszenie Odnowy Psychiczej I Fizycznej Klub Integracji Społecznej „Światło-Nadzieja” 5. Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich 6. Chrześcijańskie Stowarzyszenie Wspomagania Rozwoju Społeczności Lokalnej „TOTUS” 7. Organizacje sportowe i kultury fizycznej 8. Organizacje zrzeszające chorych i niepełnosprawnych. 9. Związek Harcerstwa Polskiego

Źródło: opracowanie własne

VI. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Wspieranie rodzin z terenu Gminy Andrychów przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, tak aby zapewnić dzieciom prawo do harmonijnego rozwoju w naturalnej rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny i nabywanie przez te rodziny umiejętności samodzielnego pokonywania trudności.

2. Zapewnienie rodzinom z „grupy ryzyka” pomocy nie tylko materialnej, ale także socjalnej oraz specjalistycznej tj. psychologicznej, prawnej, socjalnej.
3. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji rodziny.
4. Dbłość o harmonijny rozwój młodego pokolenia – zapobieganie patologiom.

Powyższe cele realizowane będą w formie zadań:

- **profilaktyczno - edukacyjnych** (kampanie, poradnictwo, konsultacje, treningi umiejętności życiowych i wychowawczych) polegających na dostarczeniu rodzicom odpowiedniej wiedzy i umiejętności w zakresie funkcjonowania rodziny i rozwoju dziecka;
- **wspierających** – wszelkie działania polegające na przezwycięzeniu pojawiających się trudności, w tym działania długotrwałe jak np. objęcie pracą asystenta rodziny, objęcie dziecka opieką placówki wsparcia dziennego, pomoc specjalistów, świadczenie usług opiekuńczych, uczestnictwo w terapii, objęcie pomocą wolontariuszy itp. w zależności od potrzeb;
- **pomoc krótkoterminowa (doraźna)** – w sytuacji wystąpienia przejściowego kryzysu, np. pomoc materialna, pomoc w załatwieniu spraw urzędowych (sporządzenie pisma, prośby).

VII. REALIZACJA PROGRAMU

Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2012-2015

Sposób realizacji celów - zadań	Realizator działania/ Odpowiedzialność – finansowanie
1. Monitorowanie i diagnoza środowisk rodzinnych wymagających pomocy i wsparcia – przeprowadzanie wywiadu środowiskowego przez pracowników socjalnych i organizowanie pomocy rodzinie	Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (psychologiczne, pedagogiczne, prawne, socjalne)	Ośrodek Pomocy Społecznej (dział poradnictwa specjalistycznego)
3. Prowadzenie terapii i mediacji	Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna, Ośrodek Wspierania Rodziny
4. Praca asystenta rodziny, w tym zatrudnianie i szkolenie asystentów	Ośrodek Pomocy Społecznej
5. Świadczenie usług opiekuńczych	Ośrodek Pomocy Społecznej
6. Wdrożenie metody pomocy rodziny wspierającej, w tym szkolenia dla rodzin wspierających	Burmistrz Andrychowa, Ośrodek Pomocy Społecznej
7. Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów szkolnych	Ośrodek Pomocy Społecznej
8. Prowadzenie zajęć specjalistycznych (socjoterapeutycznych), opiekuńczo-wychowawczych, psychoedukacyjnych i profilaktycznych w ramach działalności Placówki Wsparcia Dziennego	Ośrodek Wspierania Rodziny
9. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla dzieci i młodzieży z rodzin szczególnie zaniedbanych, niepełnosprawnych, z dysfunkcjami rozwojowymi, zagrożonych niedostosowaniem społecznym w tym praca z rodziną.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
10. Prowadzenie działań rozwijających umiejętności wychowawcze skierowanych do rodziców przez instytucje oświatowe - organizacja szkoleń i spotkań mających na celu wymianę doświadczeń („grupy	Szkoły, Ośrodek Wspierania Rodziny, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pożytku publicznego

wsparcia” , „grupy samopomocowe”)	
11. Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych mających na celu integrację rodziny oraz reintegrację rodzin wykluczonych społecznie - działania środowiskowe (spotkania rodzinne, pikniki rodzinne, kampanie, projekty)	Ośrodek Wspierania Rodziny
12. Wspieranie idei wolontariatu i innych form aktywności społecznej na rzecz wspierania rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Wspierania Rodziny
13. Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz budowania spójnego systemu wspierania rodziny – wspólne szkolenia, warsztaty, konsultacje, itp.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Wspierania Rodziny

Program zakłada możliwość realizacji innych zadań niż ww. wynikających z aktualnych potrzeb danej rodziny lub środowiska lokalnego.

Koordynatorem realizacji Programu będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki finansowe na realizację niniejszego programu mogą pochodzić z:

- budżetu Gminy,
- budżetu państwa, w tym funduszy celowych,
- funduszy unijnych,
- budżetów organizacji pozarządowych,
- od sponsorów.

IX. EWALUACJA I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Program podlega rocznej ewaluacji opracowywanej w formie sprawozdania. Na potrzeby ewaluacji programu zakłada się gromadzenie i analizę porównawczą danych ilościowych i jakościowych dotyczących rodzin objętych programem.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie sporządza sprawozdania z zakresu realizacji programu oraz przekazuje je Wojewodzie w wersji elektronicznej z zastosowaniem odpowiedniego systemu teleinformatycznego.

W terminie do dnia 31 marca każdego roku Burmistrz Andrychowa składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.